

ԿՐԾՆԱԿԱՆ

ՔՐԻՍՏՈՆԵՈՒԹԻՒՆԸ
ԻՆՉ Կ'ԸՆԵ ՄԱՐԴՈՒՍ

«Եթէ ինչ ի Քրիստոս, նոր առա-
բած իցէ, զի ճիճն անց, եւ արդ
նոր եղեւ ամենայն»

(Բ. ԿՈՐՆ., Ե. 17):

Աշխարհի վրայ շատ մը կրօնքներ կան, որոնցմէ ոմանք Քրիստոսէ առաջ հիմնուած են, իսկ ոմանք Քրիստոսէ ետք: Բայց այդ բոլոր կրօնքները ընդհանրապէս մարդկային պարտականութիւնները կը շեշտեն, չարին վնասակարութիւնը և բարիին առաւելու-
թիւնները կը ցուցնեն: Իսկ Քրիստոնէութիւնը այս բոլորը իր մէջը ունենալէ զատ, ունի նաեւ մարդկային սիրտը յուզող, խղճմասանքը արթնցնող և հոգին նորոգող գործութիւն մը: Ուրիշ խօսքով՝ մարդկային կեանքը յեղաշրջող ներքին ոյժ մը:

Քրիստոնէութիւնը կրօնք մըն է որ ուրիշ կրօնքներէն շատ աւելի բարձր խեղա-
նէր ու ներշնչումներ ունի իր մէջը: Որովհետեւ Քրիստոսի վրայ հիմնուած է, Քրիստոս այս կրօնքին առանցքն է: Այդ բոլոր բարձր խեղանքները, հոգեկան տեսիլներն ու վսեմ ներշնչումները Քրիստոսի աշխարհ բերած հոգեպարար վարդապետութենէն կը բխին:

Եթէ մենք ապրինք այս խեղանքներուն ու ներշնչումներուն անմիջական ազդեցու-
թեան ներքեւ և այդ ներշնչումներուն ակ-
նադրութիւնը եզոյ Յիսուս Քրիստոսի հետ, մեր կեանքին մէջ հիմնական փոփոխութիւն մը յառաջ կուգայ: Մարդ մը որ քրիստո-
նէութեան սկզբունքներով ու պատգամնե-
րով չի հետաքրքրուիր, կ'ապրի այս աշ-
խարհի վրայ խղճալի կեանք մը, հետեւելով իր քնադիտութեան և ֆրէզուելով այս աշխարհի հոսանքէն:

Այս տեսակ կեանքէն ի՞նչ կ'ակնկալուի: Միայն անձնասիրութիւն, աշխարհասիրու-
թիւն, հակառակութիւն, անառակութիւն, զրամագաշտութիւն, ընչաքաղցութիւն,

հեշտամոլութիւն, կիրք, նախանձ, բար-
կութիւն, ատելութիւն, վրէժխնդրութիւն
և այլն: Ասոնք առանց կրօնքի և առանց
Քրիստոսի ապրուած մարմնաւոր կեանքին
տիրական յատկանիշներն են:

Բայց երբ անհատ մը սկսի հետաքրք-
րուիլ քրիստոնէական կրօնքի բարձր
սկզբունքներով ու ազնուացուցիչ ներշնչ-
ումներով, և ապրի Յիսուս Քրիստոսի
մէջ, այդ վայրկեանէն սկսեալ իր կեան-
քին մէջ մեծ յեղաշրջում մը յառաջ կու-
գայ: Սիրտը կը փոխուի, խորհուրդները կը
նորոգուին, զգացումները կ'ազնուանան
կամքը կը զօրանայ, շարժառիթները կը
բարձրանան, և որով հոգեկան նոր տեսի-
լ-ծագործութիւն մը տեղի կ'ունենայ իր
կեանքին մէջ:

Այլ բառերով, նախապէս ապրած մար-
մնաւոր կեանքը հոգեւոր կեանքի կը փոխուի:
Հին կեանքին մէջ իր անձը միայն կը սի-
րէր, բայց հիմա կը սիրէ նաեւ իր զրացին,
իր անձին չափ: Նախապէս սուտ կը խօսէր
երբ պէտք կը զգար, այժմ սակայն ճշ-
մարտախօսութենէ միայն հաճոյք կը զգայ:
Հին ապրելակերպին մէջ փառամոլ, ցուցա-
մոլ, ինքնահաւան և հպարտ մէկն էր, իսկ
նորին մէջ խանարհ, հեզ և համեստ կեն-
ցադի մը կը հետեւի:

Ո՞վ կ'ընէ այս փոփոխութիւնը: Աստու-
ծոյ Սուրբ Հոգին է որ կ'ընէ զայն: Պեն-
տեկոստէի օրը երբ առաքեալներու և քրիս-
տոնեայ հաւատացեալներուն վրայ Ս. Հո-
գին իջաւ, անոնց կեանքին մէջ տեղի ու-
նեցած էական ու հիմնական փոփոխութիւնը
նոյն այդ Սուրբ Հոգին էր որ կատարեց:
Եւ իբր արդիւնք այս փոփոխութեան, իր
Տէրը երեք անգամ ուրացող վախկոտ Պետ-
րոսը հրեաներուն և հեթանոսներուն առջև
Քրիստոսը վկայող քաջ Պետրոսի փոխուե-
ցաւ, որուն մէկ քարոզողը երեք հազար
մարդիկ դարձի եկան Պենտեկոստէի օրը
Երուսաղէմի մէջ: Ի՞նչ հիմնալի և հիմնա-
կան փոփոխութիւն է այս՝ զոր Քրիստո-
նէութիւնը կ'ընէ մարդու մէջ:

Նոյնպէս, Տիրոջ այս Հոգին է որ Եկե-
ղեցին հալածող մոլեռանդ Սողոսը քրիս-
տոնէութեան մեծագոյն ջատագով Պողոս
առաքեալի փոխեց՝ որ Քրիստոնէութիւնը
հեթանոս երկիրներու մէջ տարածելով զայն

համամարդկային կրօնք դարձուց: Իր երկտասարդութիւնը հեշտամոլութեամբ և աշխատութեամբ անցընող Հիպպոնացի Օգոստինոսը փոխեց Ս. Օգոստինոսի՝ որ իր գրչով ու խօսքով Քրիստոնէական եկեղեցիին համար մեծամեծ ծառայութիւններ մատուցեց, իրրեւ ծանօթ աստուածաբան ու աշխատող հայրապետ:

Քրիստոնէութիւնը ինչպէս անհատներու կեանքը՝ նոյնպէս ալ աշխարհի քաղաքակրթութիւնը յեղաշրջած է հիմնովին և նոր դարադուլս մը բացած է մարդկային ցեղի պատմութեան մէջ: Կործանած է հին կարգուսարքերը և անոնց տեղ հաստատած է նորերը, ներշնչելով մարդոց ազատութեան նոր տեսիլներ ու գաղափարներ: Ակֆրէտ տը Միւսէյ իրաւունք ունի երբ կ'ըսէ. «Քրիստոնէութիւնը կործանեց շատ մը կայսրութիւններ, բայց ազատագրեց ժողովուրդները»:

Սրբազան Մատեանը կ'ըսէ. «Երբ մէկը Քրիստոսի մէջ է, նոր աւազած մըն է»: Այսինքն, նորոգուած կեանքի մը տիրացած է, Քրիստոսանման կեանք մը կ'ապրի այս աշխարհի վրայ, զինքը տեսնողը Քրիստոսը տեսած կ'ըլլայ:

Օր մը որք աղայ մը կողով մը հաւկիթ կը տանէր չուկայի մէջ ծախելու համար: Ծամբան քալած աստի յանկարծ ինկաւ և բոլոր հաւկիթները կտորեցան ու ինքն ալ վնասուեցաւ ծանր կերպով: Անցորդ մը խոյն ձեռքէն բռնեց, վերցուց և կտրած հաւկիթներուն դրամը տալով զինքը ուրախացուց: Խեղճ տղան զարմացաւ մարդուն իրեն ցոյց տուած այս համակրանքին համար և ըսաւ. Դուն ո՞վ ես, Յիսուսն ես: Մարդը ըսաւ. Ես հասարակ մարդ մըն եմ: Տղան ըսաւ. Դուն հասարակ մարդ մըն էս, այլ Յիսուսն ես. քանզի մայրս ինծի սորվեցուց պատիկուց թէ Յիսուս մարդոց մէջ կը պտըտէր ամէն օր բարիք ընելով, իր չուրջը բարիք սփռելով: Ահաւասիկ դուն ճիշդ իմ օրս ըսածն ես:

Այդ մարդը Յիսուս չէր, բայց Յիսուսի ոգիով ապրող և Յիսուսի միջոցաւ նորոգուած կեանքի մը տիրացած մարդ մըն էր: Այդ իսկ պատճառաւ Յիսուս Քրիստոսը կը ներկայացնէր այս աշխարհի վրայ: Իւրաքանչիւր քրիստոնեայ որ նորոգուած

կեանքի մը տիրացած է, Անոր կենդանի վկան է և Անոր ներկայացուցիչը կը նկատուի մարդոց մէջ:

Այս է պատճառը որ Պողոս առաքեալ կ'ըսէ. «Երբ մէկը Քրիստոսի մէջ է, այսինքն հաւատքով Քրիստոսի հետ միացած է և Անոր հետ կ'ապրի, նոր աւազած մըն է. ճիցները անցան եւ անա ամեն բան նոր եղաւ»:

Մարդու մը սիրտը եթէ չփոխուի, մեղքի գերութենէ չի կրնար ազատուիլ: Երկտասարդ մը օր մը գողութեան մէջ բռնուեցաւ: Զեռքը կտրեցին իր այս յանցանքին համար: Ապա զինքը հիւանդանոց տարին որ վերքերը բուժուին: Քանի մը օրեր ետք երբ ազեկցաւ ու հիւանդանոցէն պիտի ելլէր, իր պառկած անկողնին սաւանը զոյցեր ու հետը տարեր էր:

Եթէ մէկու մը սիրտը չփոխուի և Յիսուս Քրիստոսի միջոցաւ նոր տրաբած մը չըլլայ, չի կրնար մոլութիւններէ ազատագրուիլ և իր մեղքերէն փրկուիլ: Մեղաւոր մը իր մեղքերէն ազատագրուելու համար Յիսուս Քրիստոսի պէտք ունի:

Դինեմոլ մը որքան ալ աշխատի իր այդ մոլութենէն ազատուիլ՝ չի կրնար մինչև որ սիրտը փոխուի: Փառամոլութեան ախտէն վարակուած մէկը իր անձին տէրը չէ և չի կրնար բուժուիլ այդ ախտէն մինչև որ Յիսուսի առջև խոնարհելով սրտի հիմնական փոփոխութիւն մը չունենայ: Նոյնպէս հաճոյապաշտ ու հեշտամոլ երկտասարդ մը որքան ալ փափաքի իր օձիքը ազատել այդ մեղքերէն՝ չի կրնար մինչև որ Անառակ Որդիին նման խորապէս զոյջալով Աստուծոյ ողորմութեան արժանանայ: Մեղքը գերութիւն մըն է. միայն Յիսուս կրնայ ազատել մարդը այդ գերութեան չղթաներէն:

Ինչպէս քանդակագործ մը մարմարի կոշտ ու կոպիտ կտոր մը իր ձեռքը կ'առնէ և անոր վրայ գործելով զայն հրաքանչ ու գեղատեսիլ արձանի մը կը փոխակերպէ, նմանապէս Յիսուս, մարդկութեան փրկիչը, մեղքի մէջ տապալակող անօգուտ մարդը կ'առնէ, եթէ Իրեն յանձնուի, և զանիկա մարդկութեան բարիք սփռող օգտակար անհատի մը կը վերածէ:

Պատմութեան մէջ կը հանդիպինք մարդոց, որոնք Յիսուս Քրիստոսի ոգիին և Քրիստոնէութեան ներքին յեղաշրջող ոյժին

միջոցաւ օգտակար անհատներու վերածուելով մեծամեծ ծառայութիւններ ըրած են իրենց պատկանած ազգին ու մարդկութեան: Զոր օրինակ, Տարօն գաւառի համեստ գիւղերէն մէկուն մէջ ծնած Մեսրոպը հայ ժողովուրդին և Հայ եկեղեցիին համար թանկագին ծառայութիւններ ընող, հայերէն տառերը հնարող և հայ մշակոյթի հիմը դնող Սուրբն Մեսրոպի կը փոխէ: Նոյնպէս, Վանի մէկ գիւղին մէջ ծնած Գրիգոր անուն պարզ անհատը Աստուծոյ հետ շարունակ խօսող հոգեգմայլ Նաբէ Աղօթամատեանին հեղինակ Սուրբն Գրիգոր նարեկացիի կը վերածէ:

Եթէ մէկը Աստուծոյ Ս. Հոգիին ազդեցութեան ներքեւ ունենայ կեանքի այս փոփոխութիւնը, անոր նկարագրին յատկանիշները կը դառնան «սէրը, խնդութիւնը, խաղաղութիւնը, երկայնմտութիւնը, քաղցրութիւնը, բարութիւնը, հաւատարմութիւնը, հեղութիւնը, ժուժկալութիւնը» ևն.: Բրիտանացի թանկագին մեծ առաքեալը Հոգիին պատկերներ կ'անուանէ այս գեղեցիկ յատկութիւնները: Որովհետեւ Ս. Հոգին է որ յառաջ կը բերէ զանոնք քրիստոնեայ հաւատացեալներու կեանքին մէջ, իբրեւ քրիստոնէական կենցաղի յատուկ առաքինութիւններ:

Մարդ չի կրնար սրտի մնայուն խաղաղութիւն, մտքի կատարեալ անդորրութիւն և հոգեկան ներքին երջանկութիւն վայելել, այս աշխարհի թէ հանդերձեալի մէջ, առանց իւրացնելու այս առաքինութիւնները՝ որոնք Բրիտանոսի ոգիէն կը բղխին: Քանզի Բրիտանոս է այս բոլոր բարիքներուն աղբիւրը և առանց Անոր կարելի չէ տիրանալ անոնց:

Հեղինակ մը՝ Ճան Տայըր, կ'ըսէ. «Մարդ կարող է երկինք երբաւ առանց առողջութեան, առանց հարսութեան, առանց ուսումի, առանց փառքի, առանց բարեկամներու, բայց չի կրնար մտնել հոն առանց Քրիստոսի»: Քրիստոս է երկնից ճանապարհը, առանց Անոր մարդ չի կրնար իր մեղքերէն ազատագրուիլ և երկնից դռներէն ներս մտնել:

Երբ մարդու մը կեանքին ալը փոխուի, այսինքն սիրտը նորոգուի, կը նորոգուին նաև անոր ապրելակերպը, շարժաոճները և աշխարհի հանդէպ իր տեսակէտը: Քրիստոնէութեան ներքին ոյժն է որ երևան կը բերէ մարդուն մէջ այս հիմնական փոփոխութիւնը:

Մեղքէն ազատագրուելու համար այս յեղաշրջող ոյժին մե'նք ալ պէտք ունինք իբրեւ անհատ և իբրեւ ազգ: Ուրախ ենք որ Յիսուս Քրիստոս, մեր փրկիչը, ունի այս ոյժը, որով մե'զ ալ կրնայ փոխել հիմնովին և նոր արարածներ ընել:

Եսայի մարգարէ կը պատգամէ. «Զերմեղներ երբ կրկնակի կարմիրի նման են, ձիւնի պէս պիտի ներմկնան, եւ երբ որդան կարմիրի նման են, արի պէս ներմակ պիտի ըլլան»: Իսկ Պօղոս առաքեալ կ'ըսէ. «Երբ մէկը Քրիստոսի մէջ է, նոր արարած մըն է. հինները անցան եւ անոնք ամէն բան նոր եղաւ»: Յայտնութեան գրքին մէջ Յիսուս կ'ըսէ. «Ահա՛ ամէն բան նոր կ'ընեմ» (Յայտ. ԻԱ. 5): Հետեւինք Փրկչին այս փրկարար խոստումին:

ԳՐ. Ա. ՍԱՐԱՅԵԱՆ

Յւլիս, Գալիլէ.

